

Sygn. akt I NWW 271/22

POSTANOWIENIE

Dnia 1 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z powództwa M. C. i A. C.

przeciwko Bankowi S.A. w W.

o zapłatę i ustalenie,

w przedmiocie wniosku sędziego Sądu Najwyższego Marty Romańskiej,
przekazanego postanowieniem Sądu Najwyższego z 27 października 2022 r., sygn.
akt III CZ 333/22,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 1 marca 2023 r.,

**1. w zakresie dotyczącym SSN Jacka Greli i SSN Kamila
Zaradkiewicza, wniosek pozostawia bez rozpoznania;**

**2. w zakresie dotyczącym SSN Marty Romańskiej, wniosek
przekazuje zgodnie z właściwością do Izby Cywilnej Sądu
Najwyższego.**

UZASADNIENIE

Pismem z 6 października 2022 r. zatytułowanym „Zawiadomienie
wraz z wnioskiem o wyłączenie” SSN Marta Romańska (dalej: „wnioskodawczyni”),
w związku z wyznaczeniem jej na członka składu orzekającego w sprawie
II CZP 333/22, złożyła zawiadomienie o istnieniu przesłanek zagrażających
nieważnością postępowania w tej sprawie i wniosła o wyłączenie jej od rozpoznania
sprawy w składzie orzekającym w tej sprawie albo o wyłączenie z tego składu
SSN Jacka Greli i SSN Kamila Zaradkiewicza. W uzasadnieniu pisma
wnioskodawczyni powołała się na treść uchwały połączonych Izb Cywilnej,

Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20), wskazując, że w orzeczeniu tym Sąd Najwyższy uznał, iż sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi m.in. wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3). Wnioskodawczynie podkreśliła przy tym, że uchwała ta zachowuje moc wiążącą mimo wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20, OTK- A 2020, poz. 61).

Ponadto, wnioskodawczynie przytoczyła treść pytań prejudycjalnych, zadanych Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej w postanowieniu Sądu Najwyższego z 2 września 2021 r. (III CZP 11/21), które dotyczyły tego, czy Sąd Najwyższy, w którego kolegialnym składzie zasiadają między innymi osoby powołane do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego z jawnym i rażącym naruszeniem określonych w prawie krajowym reguł, jest sądem niezawisłym, bezstronnym, ustanowionym uprzednio na mocy ustawy i zapewniającym jednostkom skuteczną ochronę prawną w dziedzinach objętych prawem Unii Europejskiej. Zdaniem wnioskodawczynie, do czasu udzielenia odpowiedzi na to pytanie wyznaczanie składów, w których zasiadają wskazane osoby, jest niecelowe i dysfunkcjonalne z punktu widzenia sprawności postępowania oraz dobrze pojętego interesu stron.

Wnioskodawczynie podniosła jednocześnie, że członkowie wyznaczeni do składu orzekającego w sprawie o sygn. akt II CZ 333/22 – SSN Jacek Widło, SSN Jacek Grela i SSN Kamil Zaradkiewicz objęli urzędy sędziów Sądu Najwyższego w okolicznościach opisanych w powołanej wyżej uchwale z 23 stycznia 2020 r., to jest na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy nowelizującej z dnia 8 grudnia 2017 r. SSN Jacek Widło wystąpił z wnioskiem o wyłączenie go od rozpoznania sprawy o sygn. akt II CZ 333/22. Jego wniosek został uwzględniony postanowieniem Sądu Najwyższego z 5 października 2022 r.

Zdaniem wnioskodawczynie, znajduje się ona w takiej samej sytuacji jak SSN Jacek Widło, co uzasadnia złożenie przez nią niniejszego wniosku.

Postanowieniem z 27 października 2022 r. (III CZ 333/22) Sąd Najwyższy przekazał wniosek SSN Marty Romańskiej Prezesowi Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu, na podstawie art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904 ze zm., dalej: „u.SN”).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 26 § 2 u.SN, do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Ponadto, na podstawie art. 26 § 3 u.SN ustawodawca przesądził, że wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Na wstępie należy podkreślić, że powołane wyżej przepisy ustanawiają Sąd Najwyższy właściwym do rozpoznania wniosków o wyłączenie sędziego tylko co do zarzutów braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W pozostałym zakresie zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy regulujące orzekanie w sprawach o wyłączenie sędziego w trybie właściwej dla danej sprawy procedury (cywilnej lub karnej).

Wnioskodawczynie, jako przesłankę uzasadniającą wyłączenie jej lub SSN Jacka Greli oraz SSN Kamila Zaradkiewicza od orzekania w sprawie

o sygn. akt III CZ 333/22, wskazała okoliczność powołania tych ostatnich przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Zwróciła ponadto uwagę, że SSN Jacek Widło, będący uprzednio w analogicznej sytuacji, złożył wniosek o swoje wyłączenie, który został rozpoznany w sposób pozytywny.

Przenosząc ten zarzut na grunt postępowania w trybie art. 26 § 2 u.SN, w pierwszej kolejności należy wskazać, że przez brak niezawisłości rozumie się sytuację, w której sędzia pozostawałby zależny od różnorodnych wpływów i wskazówek ubocznych, ulegał wpływom w zakresie wydawanych postanowień oraz wyroków i innych czynności zmierzających do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zwraca się również uwagę na takie okoliczności jak: stronnictwo w stosunku do uczestników postępowania, zależność od organów pozasądowych, brak samodzielności sędziego wobec władz i innych organów sądowych, zależność od wpływu czynników społecznych i politycznych, zwłaszcza partii politycznych (por. P. Wiliński, P. Karlik, w: L. Bosek, M. Safjan (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87-243*; Legalis 2016).

Przy formułowaniu zarzutu, o którym mowa w przepisie art. 26 § 2 u.SN, konieczne jest konkretne wskazanie, z jakiego powodu w danej sprawie naruszona została niezależność sądu lub niezawisłość sędziego. Wnoszący o wyłączenie sędziego powinien przywołać sytuacje, zdarzenia czy zachowania, które świadczą o zaistnieniu takich okoliczności i przynajmniej je uprawdopodobnić. Niewystarczające będzie samo stwierdzenie, że w przypadku danego sędziego mogą wystąpić wątpliwości co do jego niezawisłości.

Sąd Najwyższy w swoim dotychczasowym orzecznictwie rozstrzygał niejednokrotnie kwestię, czy zarzut powołania do orzekania sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., spełnia dyspozycję przepisu art. 26 § 3 u.SN. W kontekście tym badano zwłaszcza zarzuty nawiązujące do treści tezy 2 uchwały połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20). Zgodnie z nią „[n]ależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami

prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Odnosząc się do tego zarzutu należy podkreślić, że wbrew twierdzeniu wnioskodawczyni, uchwała połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. nie ma mocy wiążącej. Zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20), została bowiem uznana za niezgodną z: art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.), art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Powołana wyżej uchwała nie ma zatem samoistnego znaczenia normatywnego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., I NWW 40/21).

W tym kontekście podzielić należy pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z 8 maja 2020 r., I NWW 7/20, zgodnie z którym podstawą do pozostawienia wniosku bez rozpoznania, na podstawie art. 26 § 3 u.SN, będzie sytuacja, w której wniosek nie spełnia warunków konstrukcyjnych (nie podaje okoliczności faktycznych i ich oceny prawnej, uzasadnienia lub uprawdopodobnienia zawartych w nim twierdzeń) lub ma charakter abstrakcyjny, tj. nie odnosi się do konkretnej sprawy lub dotyczy kwestionowania samego statusu sędziego.

Należy podkreślić, że powyższa wykładnia art. 26 § 2 i 3 u.SN jest spójna ze wskazaniami zawartymi w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu. Interpretacja tych przepisów powinna bowiem uwzględniać, z jednej strony, zasadę braku drogi sądowej do kontroli powołania sędziego w polskim porządku prawnym, a z drugiej strony – konieczność zapewnienia skutecznej ochrony strony w konkretnym postępowaniu do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd. Wykładnia powołanych przepisów dopuszcza możliwość kontroli tego czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W świetle powołanego wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. do naruszenia takiego standardu niezawisłości i bezstronności może dochodzić, jeżeli osoba została powołana na stanowisko sędziego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., a przy tym zachodzą dodatkowe okoliczności, które świadczą o naruszeniu wskazanych standardów niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie i w jej konkretnych okolicznościach. W takiej sytuacji mogą wystąpić podstawy do rozstrzygnięcia merytorycznego wniosku w zakresie art. 26 § 2 u.SN, czego skutkiem może być wyłączenie sędziego od rozpoznawania konkretnej sprawy. Jeżeli natomiast wniosek kwestionuje sam fakt bycia sędzią, zgodność z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, ma charakter abstrakcyjny, nie podając okoliczności faktycznych czy też uprawdopodobnienia zawartych w nim twierdzeń, mogących świadczyć o braku niezawisłości sędziego – musi zostać pozostawiony bez rozpoznania jako nie spełniający konstytutywnych warunków wniosku o wyłączenie sędziego.

Poza powołaniem się na wskazane orzeczenia Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wnioskodawczyni nie podała *de facto* żadnych argumentów, które przemawiałyby za wystąpieniem okoliczności, które w niniejszej sprawie świadczyłyby o braku niezawisłości sędziów Sądu

Najwyższego: Jacka Greli oraz Kamila Zaradkiewicza. Jej wniosek w powyższym zakresie należało zatem pozostawić bez rozpoznania, na podstawie przepisu art. 26 § 3 u.SN.

Biorąc pod uwagę *petitum* pisma, jak również zastosowaną w uzasadnieniu argumentację, nie istniały natomiast podstawy, aby wniosek SSN Marty Romańskiej – w zakresie, który dotyczy wyłączenia wnioskodawczynie, rozpoznawać jako wniosek lub oświadczenie, o którym stanowi art. 26 § 2 u.SN. Wnioskodawczynie w żadnym miejscu nie podniosła bowiem zarzutu, z którego wynikałoby, że wobec niej istnieją zastrzeżenia, co do braku jej niezawisłości. Zastrzeżenia zasygnalizowane przez wnioskodawczynię odnoszą się wyłącznie do SSN Jacka Greli i SSN Kamila Zaradkiewicza. Z tego względu w tym zakresie niniejszy wniosek powinien zostać rozpoznany na zasadach ogólnych przez Izbę Cywilną Sądu Najwyższego – jako sąd właściwy.